

Pocta Václavovi Menclovi. Zborník štúdií k otázkam interpretácie stredoeurópskeho umenia. Zostavili Dana Boruřová a Štefan Oriřko z katedry dejín výtvarného umenia FF UK Bratislava. Bratislava 2000, 221 strán.

Ako z názvu vyplýva, je zborník venovaný pamiatke profesora Václava Mencla, ktorý podstatnú časť svojich profesionálnych aktivít a práce spojil so Slovenskom. Obsahuje trinásť štúdií viazaných vždy nejakým spôsobom k jeho činnosti na Slovensku. V štúdií „Príbeh zakliatej vednej disciplíny. Seminár dejín umenia na bratislavskej univerzite“ venuje J. Bakoř pozornosť ťažkému vzniku a problémovému vývoju odboru dejín umenia na Filozofickej fakulte univerzity v Bratislave. O „Výsledkoch archeológie vo vzťahu k dielu a názorom Václava Mencla“ hovorí príspevok T. Štefanovičovej. Hodnotí plodnú Menclovu spoluprácu pri viacerých archeologických výskumoch a jeho podiel na vzniku pamiatkovej ochrany archeologických nehnuteľných pamiatok a dopňa celkový obraz novými nálezmi. Štúdia T. Rodzinskej-Chorazy „Veľkomoravská triconcha na Devíne: medzi antikou a stredovekom“ sa venuje interpretácii a teoretickému hodnoteniu definitívne odkrytého kostola na hrade Devín. Východnú časť stavby interpretuje ako kaplnku, kým o západnej predpokladá, že mala svetskú funkciu. Š. Oriřko v príspevku „Poznámky k románskemu reliéfnemu torzu z Nítry (tzv. Torzo s donátorom)“ uvádza prehľad názorov na interpretáciu známej plastiky a zaoberá sa jej rozborom, v ktorom sa prikláňa k jej zaradeniu do 13. stor. Príspevok T. Weclawowicza „Stavali stavitelia z cisterciánskej dielne do Sedleca katedrálu na Waweli po roku 1320?“ prináša nové archeologické objavy z Krakova, ktoré podporujú a doplňujú pôvodnú tézu V. Mencla o závislosti krakovskej stavby na Sedleci. „Znovu odkryté gotické fresky v Keszthely“ z pera M. Prokopp prezentujú veľmi významnú kultúru nástennej maľby v závere 14. storočia v oblasti Zadunajska a sú dokladom vyspelého umenia na kráľovských dvoroch Anjouovcov. Otázke vývoja gotickej architektúry je venovaná štúdia K. Kahouna „Transformácia, rustikalizácia alebo akcelerácia slohu? (K možnostiam interpretácií gotickej architektúry Slovenska)“. Autor v nej poukazuje na variabilnosť gotickej architektúry, čo zodpovedá aj veľkej členitosti územia, kde ju nemožno považovať len za pasívnu recepciu, ani za prejav rustikalizácie na východnom okraji európskej gotiky, ale za príklad pretvárania samotnej platformy slohového procesu. Príspevok H. Soukupovej „Kláster minoritů a klarisek v Českém Krumlově“ vychádza z prieskumu autorky, ktorá sa v ňom snaží objasniť, do akej miery bol stavebný program významného krumlovského kláštora ovplyvnený stavbou kláštora Aneřského v Prahe. Nadväzuje tým na pozornosť, ktorú úlohe kláštora v minulosti venoval V. Mencl. K odkazu V. Mencla sa vracia aj K. Beneřovská v štúdií „Petr Parlěř v interpretaci Václava Mencla“, ktorá prináša aj určité nové pohľady na problematiku P. Parlěřa, v závere však konštatuje, že Menclova analýza ostáva neprekonaná v schopnosti vidieť a odkryť logiku stavby a vedieť ju zrozumiteľne priblížiť čitateľovi. Štúdia E. Marosiho „Centralizujúce tendencie v architektúre Uhorska okolo roku 1400“ je venovaná do veľkej miery polemike s názormi V. Mencla, pričom však podotýka, že súčasný stav vedomostí vychádza z nových nálezov, ktoré Mencl nepoznal a preto bude potrebné k jeho názorom sa vrátiť a dopracovať stredoeurópske dejiny umenia. Architektúre južných Čiech v dobe Jagellonskej venuje príspevok J. Kuthan „Architektura rořmberského dominia v době Jagellonské“. Otázke previazanosti architektonického vývoja uhorského a malopoľského sa venuje štúdia M. Walczaka „Niekoľko úvah o architektúre neskorogotických meřtianskych kaplniek pri Mariánskom kostole v Krakowe“. Posledná štúdia M. Smolákovej „K renesančnej podobe Starého zámku v Banskej Štiavnici“ je venovaná prestavbe tohoto pôvodne románskeho objektu.

T. ŠTEFANOVIČOVÁ

Pavel Kouřil–Dalibor Prix–Martin Wihoda: Hradý českého Slezska. Vydal Archeologický ústav Akademie věd ČR Brno. Brno–Opava 2000.

V našť historicko-archeologické literatúre zabývajúc sa opevněnými sídlami zaujíma tato rozsáhlá publikace o 645 stranách formátu A4 zcela ojediněle postavení a to jak dokumentací jednotlivých hradních objektů v katalogové části, tak i na ni navazujícím výkladem o historickém vývoji moravské části českého Slezska. Publikace je rozdělena do pěti základních kapitol. V úvodní části podali autoři výklad o současném stavu a úkolech výzkumu. Největší část publikace zaujíma kapitola druhá, obsahující katalog 31 hradů.